

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ЦЕНТР МЕДИЧНОЇ СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ МОЗ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА “НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ФТИЗІАТРІЇ І
ПУЛЬМОНОЛОГІЇ імені Ф. Г. ЯНОВСЬКОГО АМН УКРАЇНИ”**

**ПОРІВНЯЛЬНІ ДАНІ
ПРО РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ХВОРОБ
ОРГАНІВ ДИХАННЯ І МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ
ХВОРИМ НА ХВОРОБИ ПУЛЬМОНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ
В УКРАЇНІ ЗА 2008 – 2010 РР.**

м. Київ – 2011 р.

Хвороби органів дихання залишаються найбільш розповсюдженою патологією в структурі захворюваності населення України. Незважаючи на те, що 2009 році відбулося збільшення захворюваності хворобами органів дихання на 7,3% або в абсолютних числах з 17379,5 до 18647,6, а також збільшилась хворобливість хворобами органів дихання на 6,0 % або з 23758,7 до 25172,1 на 100 тис. дорослого населення 18-100 років, в 2010 році відбулись позитивні зрушення. Так в 2010 році захворюваність хворобами органів дихання знизилась з 18647,6 до 17896,4 на 100 тис. дорослого населення 18-100 років, або знизилась на 4,0 %.

Зниження показників захворюваності спостерігалось у всіх областях України, за виключення 3 областей – Донецької, Кіровоградської, Полтавської. В цих областях спостерігалось незначне зростання показників захворюваності, і все таки ці показники залишаються нижчими за середньостатистичні показники в Україні.

Найвища захворюваність органами дихання, яка перевищує середньостатистичний показник в Україні (17896,4 на 100 тис. дорослого населення 18 – 100 років) відмічалась у: м.Києві – 29102,7; Львівській області – 28310,8; Вінницькій області – 24845,9; Дніпропетровській області – 22666,0; Івано-Франківській області – 22242,8; Чернігівській області – 21592,6; Черкаській області – 21181,7; Волинській області – 20478,8; Чернівецькій області – 20380,1; Тернопільській області – 19838,2.

У структурі захворюваності хвороб органів дихання провідне місце займають пневмонії. Їх кількість у порівнянні з 2009 роком збільшилась на 13,22 % (2008 р. – 394,0, 2009 р. – 459,0, 2010р.- 519,7 на 100 тис. дорослого населення). Тобто, не дивлячись на те, що в цілому в Україні захворюваність хворобами органів дихання знизилась, захворюваність пневмоніями за останні 3 роки зросла на 31,9 %.

Зниження захворюваності пневмонією спостерігалось лише в деяких областях: Львівській – 417,9 (2009р.- 562,1), Чернівецькій – 455,9 (2009р.- 533,0), м.Києві – 419,9 (2009р.- 484,3)

Найбільша захворюваність пневмонією в 2010 році спостерігалась у: Кіровоградській області 1162,3 (зростання в порівнянні з 2009 роком на 130,6%) Київській області – 867,8; Житомирській області - 684,6; Полтавській області – 680,3; Вінницькій області – 631,5; Закарпатській області – 521,9.

Захворюваність хронічним бронхітом у 2010 році, у порівнянні з 2009 роком, знизилась на 1,6 % (з 214,0 у 2009 р. до 210,5 на 100 тис. дорослого населення). Збільшення захворюваності спостерігалось в основному лише у промислово розвинених областях: Донецькій (з 173,9 до 181,8), Кіровоградській (з 141,5 до 174,3),

Миколаївській (з 248,2 до 302,5), Харківській (з 447,5 до 458,1). Найменшою захворюваністю хронічним бронхітом в 2010 році була у: м.Севастополь – 43,0 та Запорізькій області – 44,6.

Захворюваність бронхіальною астмою в 2010 році становила 23,8 та не змінилась в порівнянні з 2009 роком – 23,8 та 2008 р – 23,9 на 100 тис. дорослого населення.

Найбільша захворюваність бронхіальною астмою, яка перевищує середньостатистичний показник в Україні спостерігалась у: Харківській області – 48,0; м.Києві 31,9; Запорізькій області – 33,6; Херсонській області – 31,6; на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність хвороб органів дихання у порівнянні з 2009 роком зменшилась на 2,7 % і становить 24483,5 на 100 тис. дорослого населення (2009 р. – 25172,1).

Значно перевищували середньоукраїнський рівень поширеності хвороб органів дихання показники таких областей: м.Києві – 39185,8; Львівській області – 33752,6; Вінницькій області – 33055,1; Дніпропетровській області – 31225,8 на 100 тис. дорослого населення.

В структурі поширеності хвороб органів дихання, не дивлячись на зниження, першість належить хронічному бронхіту та становить 2994,8 на 100 тис. дорослого населення (у 2009 р. – 3066,7).

Найбільший показник поширеності хронічного бронхіту за останні 3 роки реєструється у Херсонській області – 6744,6. Високі показники зберігаються у м.Києві – 4661,4; Вінницькій області – 4425,1; Харківській області – 4083,0 на 100 тис. дорослого населення.

Найменші показники поширеності хронічного бронхіту зареєстровані в Запорізькій області – 1049,9 та АР Крим – 1126,1 на 100 тис. дорослого населення.

Поширеність бронхіальної астми за 2010 рік зросла на 0,9 % та становить 506,6 на 100 тис. дорослого населення (2009 р. – 501,9).

Поширеність пневмоній постійно зростає. Так за 2010 рік вона зросла на 13,2% і становить 519,7 на 100 тис. дорослого населення (2008 р. – 394,0, 2009 р- 459,0).

Найвищі показники поширеності пневмоній спостерігались у: Кіровоградській області – 1162,3; Київській області – 867,8; Полтавській області – 680,3; Вінницькій області – 631,5; Івано-Франківській області – 503,6 на 100 тис. дорослого населення.

Найнижчі показники поширеності пневмоній спостерігались у: АР Крим - 344,4; м.Севастополі - 320,4 на 100 тис. дорослого населення.

Смертність від хвороб органів дихання в порівнянні з 2009 роком знизилась на 7,4 %, а в порівнянні з 2005р. на 28,5 % (2005 р. – 59,4; 2009 р. – 45,9; 2010 р- 42,5 на 100 тис. дорослого населення).

Необхідно відзначити, що показник смертності від хвороб органів дихання має тенденцію до зниження у всіх областях. Виключення становить лише Запорізька, Одеська, Полтавська, Тернопільська, Черкаська області де спостерігалось незначне зростання показника.

В 2010 році смертність від пневмоній знизилась на 7,2 % та становить 10,3 на 100 тис. дорослого населення (2009 р. – 11,1)

В 2010 році продовжували спостерігатись відмінності в показнику смертності від хвороб органів дихання у сільських та міських жителів. Смертність сільського населення від хвороб органів дихання залишається в 2 рази вищою. Показники смертності представлені в табл.1.

Таблиця 1. Показники смертності від хвороб органів дихання міських та сільських жителів.

Роки	Смертність від ХОД в містах (на 100 тис. населення)	Смертність від ХОД в сільській місцевості (на 100 тис. населення)
1996	58,6	143,6
1998	47,6	123,5
2000	54,6	122,4
2001	48,6	109,7
2002	47,7	102,9
2003	46,0	98,6
2004	43,6	92,3
2005	43,1	93,2
2006	38,8	82,5
2007	40,8	81,8
2008	37,8	76,9
2009	34,1	71,2
2010	31,9	65,6

Як видно з таблиці 1, смертність міських жителів за 2010 рік знизилась на 6,5%, а сільських жителів на 7,9%.

Таблиця 2. Показники смертності по формах хвороб органів дихання міських та сільських жителів в Україні.

Роки	Смертність при деяких формах ХОД (на 100 тис. населення)					
	в містах			в сільській місцевості		
	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів	Пневмонії	БА	Хронічні хвороби нижніх дихальних шляхів
1996	12,9	2,7	34,1	8,8	3,2	116,7
1997	11,7	2,5	32,7	9,5	2,9	111,3
1998	10,4	2,3	28,9	6,9	2,5	101,8
1999	11,9	2,0	29,8	7,3	2,4	103,4
2000	16,3	1,7	30,0	9,9	2,0	101,3
2001	14,6	1,4	26,2	8,9	1,9	90,1
2002	15,1	1,3	24,3	8,7	1,4	83,0
2003	14,8	1,1	23,4	8,7	1,3	77,4
2004	14,5	0,9	21,6	9,4	1,2	71,8
2005	14,8	0,9	21,2	10,6	1,0	74,0
2006	12,9	0,9	19,5	9,2	1,0	65,9
2007	15,3	0,7	19,1	11,5	0,9	63,2
2008	14,9	0,7	17,0	11,8	0,6	59,1
2009	12,0	0,6	17,0	9,4	0,9	56,4
2010	11,34	0,5	15,2	7,94	0,7	52,5

Як показано у таблиці 2, рівень смертності від бронхіальної астми та астматичних станів за останні 10 років в Україні зменшився більш як в 3 рази (з 1,7 до 0,5 на 100 тис. нас.).

Високі показники смертності від хронічних неспецифічних захворювань органів дихання в областях переважно із сільським населенням пояснюється головним чином нижчим рівнем надання медичної допомоги.

Показник лікарняної летальності при пневмонії за 2010 рік знизився на 29,4 %. Показник лікарняної летальності від бронхіальної астми знизився на 14,3%, від емфіземи та інших обструктивних хвороб легень – на 2,3%.

Середня тривалість лікування хворого в стаціонарі при пневмоніях за останній рік зменшилась на 2,5 %

Середня тривалість перебування хворого на торакальному ліжку за 2010 рік зменшилась на 1,9 %. (з 15,78 до 15,48).

Матеріально-технічна база і кадровий потенціал пульмонологічної служби залишаються однією із найскладніших проблем.

Кількість пульмонологічних ліжок для дітей та дорослих за 2010 рік зменшилась на 1,4 % (з 4693 до 4626 або на 67 ліжок), а в порівнянні з 2005 роком на

8,0% або з 5031 до 4626 (закрито 405 ліжок) Кількість ліжок торакальної хірургії скоротилось на 1,6 % (з 1276 до 1256). Кількість пульмонологічних кабінетів зменшилась на 1 кабінет.

Показник забезпеченості лікарями-пульмологами протягом багатьох років залишається без змін.

Таким чином, проведений статистичний аналіз показників захворюваності і хворобливості хвороб органів дихання за 2010 рік у порівнянні з 2009 роком показав в цілому позитивну динаміку. Так в 2010 році захворюваність хворобами органів дихання знизилась з 18647,6 до 17896,4 на 100 тис. дорослого населення 18-100 років, або знизилась на 4,0 %. Таке зниження обумовлене в основному зниженням захворюваності на хронічні бронхіти на фоні значного підвищення захворюваності пневмоніями.

Значно знизився показник смертності від хвороб органів дихання за рахунок зниження смертності від усіх нозологій, а також лікарняної летальності при пневмоніях та бронхіальній астмі, що вказує на значне підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги на стаціонарному рівні.

Виконавці: М. І. Линник, О. П. Недоспасова, Л. Ф. Антоненко, І. В. Бушура, Л. Г. Нікіфорова.

Редактор: Директор ДУ «Національний інститут фтизіатрії та пульмонології імені Ф.Г. Яновського АМН України», академік НАМН України, д-р мед. наук, професор **Ю.І.Фещенко**